

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

1-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 1 (5) - 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Xadjamuratova Matlyuba Xashimovna</i> YOSHLARNI IJTIMOYIY HIMOYA QILISHNING TARIXIY ILDIZLARI	11-15
<i>Abdimo‘minov Oybek Bektemirovich</i> MARKAZIY OSIYODA KO‘PTOMONLAMA MUNOSABATLAR: TARIXIY YONDASHUVLAR, SIYOSIY VA IQTISODIY INTEGRATSIYA	16-22
<i>Шадманов Турдибай Рузибаевич</i> ПРОБЛЕМЫ ПЛАНИРОВАНИЯ ПРИ СТРОИТЕЛЬСТВЕ ЖИЛЬЯ В УЗБЕКИСТАНЕ В ПЕРИОД 1940-1960 ГГ	23-27
<i>Мирзаева Наргиза Беркиновна, Рузиева Мухлиса Баходир кизи</i> ИНВАЛИДНОСТЬ И ЕЕ ИСТОРИЯ. СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА ИНВАЛИДОВ В УЗБЕКИСТАНЕ	28-33
<i>Abdug‘aniyev Bekzod Abduvali o‘gli</i> SUG‘DIYLARDA DIN MASALASI: ZARDUSHTIYLIK VA MAZDAKIYLIK	34-40
<i>Umrzoqov Maqsud Shokirovich</i> V.L.VYATKINNING SAMARQANDNING TARIXIY YODGORLIKLARINI O‘RGANISHGA DOIR ISHLARI	41-46
<i>Ochildiyev Lochinbek</i> QASHQADARYO VOHASI TARIXIY-MADANIY YODGORLIKLARI, ZIYORATGOHLARI ULARNING TARIXIY-ETNOGRAFIK XUSUSIYATLARI	47-56
<i>Mamatqulov Bekzod, Bozorov Alisher</i> O‘ZBEKISTONDA SANOAT TARMOQLARINING RIVOJLANISHIDA JANUBIY VILOYATLARNING O‘RNI (1924-1991-YILLAR)	57-64

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Мамажонов Акрамжон</i> МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАР (УМУМЛАШГАН ДАРОМАДЛАР) ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТ ВА УНИ ШАКЛЛАНИШИ	65-71
<i>Xolmuratov Xolilla</i> O‘ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISH VA ENERGO-SAMARADORLIKNI OSHIRISH ISTIQBOLLARI: IQTISODIY VA IJTIMOYIY TAHLIL	72-83
<i>Karimov Khojakbar</i> INNOVATION POTENTIAL AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN’S MANUFACTURING SECTOR: ENHANCING EFFICIENCY THROUGH AI-DRIVEN MANAGEMENT OF INNOVATIVE INFRASTRUCTURES	84-90
<i>Тўлаков Улуғбек Тошмаматович</i> СОЛИҚ МАЪМУРИЯТЧИЛИГИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА ИННОВАЦИОН ЁНДАШУВЛАР	91-105

<i>Xolmurotov Fozil</i> RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH ORQALI MINTAQAVIY IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH: NAZARIYA VA AMALIY YONDASHUVLAR	106-118
<i>Komilov Bakhtiyorjon</i> OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN E-COMMERCE LOGISTICS IN CENTRAL ASIA	119-129
<i>Abdusattorov Sodiqjon</i> TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI TURLARI	130-134
<i>G'anibayev Ilxomjon</i> AUDITORLIK DALILLARI ISHONCHLILIGINI TA'MINLASHDA INTERVYU USULINING AHAMIYATI	135-145
<i>Akhmedov Khasan</i> ISSUES OF IMPROVING THE SYSTEM OF COMPENSATION PAYMENTS UNDER COMPULSORY CIVIL LIABILITY INSURANCE	146-153
<i>Саттаров Абдусамат Умирқулович</i> МИНТАҚАВИЙ ИҚТИСОДИЁТДА БАҲОЛАШ МЕТОДИКАСИ ВА УНДА ЭКОНОМЕТРИК УСУЛЛАР	154-159
<i>Musamukhamedov Azimjon Jamoliddinovich</i> O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MIKROMOLIYA: BARQARORLIK VA FAROVONLIK SARI ADOLATLI YO'L	160-168
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Xaitov Elmurod Bekmurodovich</i> DUNYO AHOLISINING O'SISH DINAMIKASIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOIIY KO'RSATKICHLAR VA AHOLI HAYOT SIFATI	169-174
<i>Abdullayeva Xulkar Raxmatullayevna</i> BIOEPISTEMOLOGIYA YOKI EPISTEMOLOGIYADA FANLARARO YONDASHUVLAR	175-179
<i>Sulaymonov Maxmudjon Shuxratbekovich</i> O'ZBEKISTONDA FUQAROLIK POZITSIYASI SHAKLLANISHIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI IJTIMOIIY OMILLARNING FALSAFIY TAHLILI	180-185
<i>Berdaliyeva Sevara</i> YUSUF XOS HOJIBNING AXLOQIY QARASHLARINI SHAKLLANISHINING TARIXIY-IJTIMOIIY OMILLARI	186-198
<i>Ergashev Urolbek Berkinovich</i> AHMAD TOSHKO'PRIZODA ILMLAR TASNIFINING AHAMIYATI	199-205
<i>Qaxorov Pulotjon Xursanmurodovich</i> INSON GO'ZALLIGI VA UNING AXLOQIY VAHOSI	206-211
<i>Абдуллаходжаев Гайрат</i> ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ МОЛОДЕЖИ	212-215
<i>Ro'ziyev Maqsud O'rinovich</i> ABULHASAN BAHMANYOR SHAXSIYATI VA MA'NAVIY MEROSI	216-220

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>O'zbekov Umidjon Narzullo o'g'li, Boboqulova Nilufar Xayrullo qizi</i> BOSHLANG'ICH TA'LIM INGLIZ TILI DARSLARIDA OG'ZAKI NUTQNI SHAKLLANTIRISH	221-225
<i>Kamalova Madina</i> CHINGIZ AYTMATOV ASARLARIDA BOLA RUHIYATI	226-230
<i>Karimov Rivojiddin Gulamjonovich</i> DISCOURSE AND ITS LINGUOCULTURAL INTERPRETATION	231-240
<i>Baxtiyorova Maftuna Baxtiyorovna</i> INGLIZ TILIDA ANTROPONIMIK BIRLIKLARNING LEKSIK-SEMANTIK TAHLILI	241-246
<i>Nurmuxammedov Yusuf Shakarboyevich</i> FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING MA'NO QATLAMLARI, METAFORA VA METONIMIYA KABI LINGVISTIK HODISALAR BILAN ALOQASI	247-251
<i>Xujakulov Ravshan Isroilovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA XALQ TABOBATIGA OID LEKSIK BIRLIKLARNING DERIVATSION TADQIQI	252-258
<i>Olimova Khurshida Vaydillayevna</i> PROPER NOUNS IN ENGLISH AND UZBEK: STRUCTURE AND THEIR UNIQUE FEATURES	259-263
<i>Ermatov Ixtiyor, Risqulova Muslima</i> "DEVONU LUG'OTIT TURK" ASARIDA TOPONIMLARNING BERILISHI	264-269
<i>Abduraimova Dinara Bahodir qizi, Abdullayeva Nilufar Ramazonovna</i> INGLIZ TILIDAGI LEKSIK MATERIALLARNI BOYITISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	270-273
<i>Mardonov Maxmud</i> LATIFALARNI TASNIF QILISH MEZONLARI VA TASNIFOTI	274-280
<i>Nazarov Sardor Shamurodovich</i> A COMPARATIVE STUDY OF STRUCTURAL-SEMANTIC CHARACTERISTICS OF ENGLISH AND UZBEK LANGUAGE WORD COMBINATIONS	281-284

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Абдурасулова Кумриниса Раимкуловна, Каракетова Дилноза Юлдашевна</i> КРИМИНОЛОГИЯДА САБАБИЯТ	285-302
<i>Yumatov Bogdan Olegovich</i> APPROACHES TO UNDERSTANDING THE PRINCIPLES OF ANTI-CORRUPTION MONITORING	303-309
<i>Абдурахманова Нодирахон</i> ПРОБЛЕМЫ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ СМАРТ-КОНТРАКТОВ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО УЗБЕКИСТАНА	310-317
<i>Бекбутаева Лобар</i> СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА ПРАВ ДЕТЕЙ-СИРОТ И ДЕТЕЙ, ОСТАВШИХСЯ БЕЗ ПОПЕЧЕНИЯ РОДИТЕЛЕЙ: МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ СТАНДАРТЫ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ	318-323

<i>Nishonov Abdulloh Ubaydulloh o'g'li</i> CHIQUINDILARNI TRANSCHEGARAVIY TASHISH VA OLIB O'TISHNING XALQARO HUQUQIY TARTIBI	324-329
<i>Саидов Шохруххон Музаффарович</i> ПРОКУРАТУРА ОРГАНЛАРИНИНГ ҲУҚУҚ ИЖОДКОРЛИГИ ФАОЛИЯТИДАГИ ИШТИРОКИНИ БАҲОЛАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	330-338
<i>Maxmudov Sunnat Azim o'g'li</i> AYBLILIK TO'G'RISIDAGI MASALANI HAL QILMAY TURIB JINOYAT ISHINI TUGATISH TARTIBI: QONUNCHILIKDAGI MUAMMOLAR TAHLILI	339-348
<i>Inomxo'jaeva Sanobar Muxammadixonovna</i> JAMIYATDA HUQUQIY ONGNI RIVOJLANTIRISHDA HUQUQIY TARBIYA USULLARINING AHAMIYATI	349-355
<i>Mirzakarimova Dilafruz Doniyorovna</i> SUN'IY INTELLEKT, ROBOTOTEXNIKA VA HUQUQ: SUN'IY INTELLEKTNING XAVFSIZ KIBERXAVFSIZLIK TIZIMLARIGA TA'SIRI	356-362
<i>Raximjonova Nargizaxon Raximjonovna</i> YAGONA JINOYATNING JINOYAT-HUQUQIY TAVSIFI	363-368
<i>Dehqanov Raxmatilla Mirzaraxmat o'g'li</i> ISTE'MOLCHILAR ISHTIROKIDAGI TRANSCHEGARAVIY MUNOSABATLAR UCHUN QO'LLANADIGAN HUQUQ	369-374
13.00.00 - PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Iminaxunova Iroda Xuseynovna</i> DIAGNOSTIK YONDASHUV ASOSIDA XORIJIY TILNI O'QITISH IMKONIYATLARI	375-379
<i>Xusanova Mohira</i> XORIJIY TILLARNI O'QITISH VA NAZORAT QILISHNING MAZMUNI	380-386
<i>Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich</i> TEXNIK VA SAN'AT FANLARINI INTEGRATIV O'QITISHDA SINERGETIK KOMPETENTLIKNI TAKOMILLASHTIRISH	387-391
<i>Erkulova Feruza Melikuziyevna</i> THE ROLE OF METHODOLOGICAL TRAINING IN ENHANCING PROFESSIONAL COMPETENCE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS	392-402
<i>Malikova Madina Abduraxmon qizi</i> INGLIZ TILI DARSLARINI O'QITISH JARAYONIDA HAMKORLIK VA KOOPERATIV O'QITISH TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING USTUVOR USULLARI	403-407
<i>Умаров Азиз Авазович</i> РОЛЬ ДИАЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ: МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ	408-412
<i>Рахмонова Шалола Фахриддин кизи</i> ЖАМИЯТ РИВОЖЛАНИШИДА МЕДИА КОМПЕТЕНЦИЯНИНГ ЎРНИ	413-417
<i>Boymirzaeva Raximaxon Xoshimjonovna</i> XALQ TA'LIMI PEDAGOGLARNI MALAKASINI OSHIRISH JARAYONIDA HUQUQIY ONG VA HUQUQIY MADANIYATINI YUKSALTIRISHGA OID XORIJ TAJRIBASI	418-427

<i>Jamolova Mohigul Baxtiyorovna</i> BO'LAJAK CHET TILI FANI O'QITUVCHILARINING TANQIDIY FIKRLASH QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA METODIK ASOSLARI	428-432
<i>Raxmatov Mirzo Mukimovich</i> BO'LAJAK INFORMATIKA O'QITUVCHILARIGA DASTURLASH TILLARINI O'QITISHNI TAKOMILLASHTIRISHDA SEMIOTIK YONDASHUV	433-438
<i>Umirova Mamlakat Imomovna</i> NUTQIY MADANIYATNI O'STIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI	439-442
<i>Nafasov Arslon Komilovich</i> TARIX FANINI O'QITISH PEDAGOGIK TADQIQOTLAR OBYEKTI SIFATIDA	443-448
<i>Valiyeva Nasiba Xadiytullayevna</i> OLİY TA'LIMDA O'QITISHNI RAQAMLASHTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK METOD VA MODELLAR	449-455
<i>Мухаммадиева Угилрой Холмуродовна</i> ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ И КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБЛАСТИ СИНХРОННОГО ПЕРЕВОДА У СТУДЕНТОВ	456-463
<i>Qosimova Ozoda Xudoynazarovna</i> PEDAGOG XOTIN-QIZLARNING IJTIMOY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY- PEDAGOGIK TAHLILI	464-472

Received: 20 December 2024

Accepted: 5 January 2025

Published: 15 January 2025

Article / Original Paper

THE IMPORTANCE OF METHODS OF LEGAL EDUCATION IN THE DEVELOPMENT OF LEGAL CONSCIOUSNESS IN SOCIETY

Inomkhuzhaeva Sanobar Muhammadikhonovna,

teacher of the department of "Civil,
criminal law and process",
Namangan State University

Abstract. This article analyzes some aspects that serve the development of legal consciousness, in particular, information about legal education and its methods. An analysis of the mechanism, method and methods of applying legal education is given. The ways of introducing legal education among members of society, including youth and students, are considered, and conclusions are drawn regarding the use of legal education methods in the process of developing legal consciousness.

Keywords: legal knowledge, legal education, legal awareness, legal culture, education, methods of legal education, acquisition of legal culture.

JAMIYATDA HUQUQIY ONGNI RIVOJLANTIRISHDA HUQUQIY TARBIYA USULLARINING AHAMIYATI

Inomxo'jaeva Sanobar Muxammadixonovna,

Namangan davlat universiteti,
Yuridik fakulteti,

Fuqarolik, jinoyat huquqi va protsessi kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada, huquqiy ongni rivojlanishida xizmat qiluvchi ayrim jihatlar, xususan, huquqiy tarbiya haqida, uning usullariga oid ma'lumotlar tahlil etilgan. Huquqiy tarbiyaning mexanizmi, usul va qo'llash metodlarini tahlili berilgan. Huquqiy tarbiyaning jamiyat a'zolari, jumladan yoshlar, ta'lim oluvchilarga singdirish yo'llari ko'rib chiqilgan, hamda huquqiy ongni rivojlantirish jarayonida huquqiy tarbiya usullarini qo'llashga oid xulosalar berilgan.

Kalit so'zlar: huquqiy bilim, huquqiy ta'lim, huquqiy ong, huquqiy madaniyat, tarbiya, huquqiy tarbiya usullari, huquqiy madaniyatga ega bo'lish.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I1Y2025N46>

Kirish. Jahonda huquqiy tarbiyaning samaradorligi va ta'sirchanligini oshirish orqali huquqbuzarliklarning oldini olish, jamiyatda o'rnatilgan tartibot va huquq normalariga og'ishmay rioya qiladigan shaxsni tarbiyalash masalalarining dolzarbligi bu borada chuqur ilmiy-tadqiqot ishlari olib borilishini taqozo etmoqda. Shu jihatdan qaraganda, aholining huquqiy madaniyatini yuksaltirish, ayniqsa, yoshlarga huquqiy ta'lim-tarbiya berish orqali ularning huquqiy ongi va madaniyatini oshirish dolzarb vazifa hisoblanadi. Davlat xizmatchilarining qonun hujjatlarini to'g'ri qo'llash amaliyotini jadallashtirish talab etiladi. Huquqiy tarbiyani tartibga solishning yo'nalish va istiqbollari tadqiq etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mamlakatimizda huquqiy tarbiyani yaxshilash borasida normativ-huquqiy hujjatlarning qabul qilinishi va ularda fuqarolarga huquqiy ta'lim-tarbiya berish, yoshlarning huquqiy ta'limi hamda huquqshunos kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirishga qaratilgan ustuvor vazifalarning belgilab olingani aholining huquqiy ongi va madaniyati yuksalishiga muayyan darajada xizmat qilmoqda. Davlatimiz rahbari ta'kidlaganidek, «Asosiy masala — qonunlarning mazmun-mohiyatini xalqimizga va mas'ul ijrochilarga o'z vaqtida yetkazish, ularning ijrosini to'g'ri tashkil etish hamda qonun talablariga qat'iy amal qilishni ta'minlashdan iboratdir»[1]. Mazkur vazifalar va bugungi kun talabidan kelib chiqib, huquqiy tarbiya tizimini yanada takomillashtirish, huquqiy tarbiya tizimining tarqoqligi va idoraviy xususiyati sabablarini o'rganish, «aholining huquqiy ongi va madaniyatini yuksaltirish borasida davlat tuzilmalarining fuqarolik jamiyati institutlari, ommaviy axborot vositalari bilan o'zaro samarali hamkorligini tashkil etish»[2] bilan bog'liq muammolarni tadqiq etish va uning ilmiy yechimini topish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlar ikki xil qoidalar bilan tartibga solinadi. Ular axloq, urf-odat, rasm-rusum, qadriyatlar, an'analarga oid qoidalar hamda huquqiy qoidalar hisoblanadi. Huquq (sof yuridik ma'noda) — ijtimoiy manfaatlarni ifodalovchi, davlat tomonidan o'rnatiladigan hamda ta'minlanadigan va ijtimoiy munosabatlarni tartibga solishga qaratilgan umummajburiy yuridik normalar tizimi hisoblanadi. Ta'lim sohasida davlat siyosatini amalga oshirish, ta'lim tizimini isloh qilishning muhim vositasi — ta'limga oid normativ-huquqiy hujjatlar bo'lib, uni qo'llash, amaliyotga tatbiq qilish muhim hisoblanadi. Ta'lim tizimidagi qonunchilikning holati, boshqa sohalarda bo'lgani kabi yangi qonunlar qabul qilinayotganligi va ularning amal qilayotganligidan guvohlik beradi. Ushbu qonunlar yig'indisi qonunchilikning yangi tarmog'i — ta'lim qonunchiligini tashkil etmoqda. Davlatimizning ta'lim sohasidagi amaliy faoliyati uning ko'p qirrali faoliyatida muhim va mustaqil funktsiya sifatida namoён etilmoqda. Ta'limga oid normativ-hujjatlar fuqaroning ta'lim olishga oid konstitutsiyaviy huquqini ta'minlash, ta'lim tizimini huquqiy tartibga solish, moliyaviy va moddiy-texnik ta'minlash, ta'lim va kadrlar tayyorlashning uzluksiz tizimini rivojlantirishga yordam beradi.

Huquqiy tarbiya – davlat tuzilmalari, ta'lim muassasalari, fuqarolik jamiyati institutlari hamda ommaviy axborot vositalari tomonidan, jamiyatda va uning har bir a'zosida huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish, qonun va huquqiy tartibotga hurmat bilan qarashni shakllantirish maqsadida shaxs ongi va xulq-atvoriga muntazam ta'sir o'tkazib borishga qaratilgan faoliyat. Shuningdek, huquqiy tarbiyaning maqsadi, vazifalari, huquqiy tarbiyalanganlik nimalarda namoyon bo'lishi ko'rsatib berilgan hamda huquqiy tarbiyaning asosiy turlari keltirib o'tilgan. Jumladan, huquqiy tarbiyaning asosiy turlari sifatida quyidagilar taklif etilgan: jamiyatning asosiy bo'g'ini bo'lgan oilada huquqiy ong va huquqiy madaniyatni shakllantirish; ta'lim muassasalarida o'sib kelayotgan avlodga huquqiy fanlar asoslarini chuqur hamda tizimli o'rgatishni yo'lga qo'yish; davlatning huquq ijodkorligi faoliyati to'g'risidagi axborotni barcha turdagi ommaviy axborot vositalari orqali aholining barcha qatlamlariga yetkazishni ta'minlash.

Huquqiy tarbiya huquqiy mexanizm sifatida o'rganilgan. «Huquqiy tarbiya mexanizmi huquqiy tarbiya subyektlari, huquqiy tarbiya obyektlari, huquqiy tarbiya mazmuni, huquqiy tarbiya shakllari, huquqiy tarbiya metodlari, huquqiy tarbiya vositalaridan iborat»[3] ekanligi haqida yondashuv qo'llab-quvvatlanib, ushbu tarkibiy qismlar batafsil tadqiq etilgan. Mavzuni

o'rganish orqali huquqiy tarbiyaning asosiy shakllari sifatida quyidagilarni ko'rishimiz mumkin: huquqiy ta'lim (o'quv), huquqiy targ'ibot, yuridik amaliyotning ta'siri va o'zini o'zi tarbiyalash. Ushbu shakllar asosini huquqiy xabardorlik, huquq to'g'risidagi axborotning mazmuni va axborotni tarqatish hamda undan amaliyotda foydalanish yo'llari tashkil etadi. «Huquqiy tarbiya» tushunchasiga nisbatan ifodalangan ta'riflar, huquqiy tarbiya maqsad-vazifalari, usul va vositalari, shakllarining tahlili asosida huquqiy tarbiyaning mohiyati belgilab olingan. Bunda uning tarbiyalanuvchilar huquqiy ongida barqaror huquqiy g'oyalar, qadriyat va prinsiplarni shakllantirish maqsadi yotadi.

Germaniya, Yaponiya, AQSH, Fransiya, Italiya, Buyuk Britaniya, Rossiya Federatsiyasi kabi davlatlarning huquqbuzarliklarning oldini olish va huquqiy tarbiyani samarali tashkil etish yuzasidan mavjud ijobiy amaliyoti muallif talqinida ko'rsatib berilgan. Xorijiy tajriba tahlili shuni ko'rsatdiki, har bir o'spirin, voyaga yetmagan shaxsga qonun va huquqning mohiyatini to'g'ri tushunish va anglash, uni o'z faoliyatida qo'llay olish, kelajakda uning uchun zarur vaziyatlarda o'z huquqlarini himoya qilish va huquqiy faollik ko'rsatish qobiliyatlarini shakllantirish birinchi galdagi vazifa sifatida belgilanadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Huquqiy ta'lim jarayonida shaxs huquqiy jihatdan tarbiyalanib, huquqiy bilimlarni hayotga tatbiq etishga o'rgatiladi. Bu haqida aksariyat tadqiqotchilar o'z fikrlarini bildirganlar. Ular o'z ilmiy ishlarida huquqiy madaniyatni rivojlantirishda huquqiy tarbiya hamda uning vositalaridan foydalanishning o'rni va ahamiyati haqida ta'kidlaganlar. A.A'zamxo'jayev va Sh.O'razayev huquqiy tarbiyani jamiyat a'zolarining yurish-turish madaniyatiga, ongiga tizimli va maqsadga muvofiq ta'sir etish jarayonidir, deb huquqiy tarbiyada muayyan huquqiy bilim darajasiga ega bo'lishga erishish maqsad qilib qo'yilishini ko'rsatganlar. H.Yo'ldoshev, U.Tojixonov "huquqiy tarbiya – bu shaxsga nisbatan huquqiy ongni, huquqiy ko'rsatmalar, faol qonunga itoatkor xulq-atvor ko'nikmalari va odatlarini shakllantiruvchi uyushgan, bir tizimli, aniq maqsadni ko'zlagan holda ta'sir ko'rsatilishidir", deb fikr bildirganlar.

A.Rafiqov, O.Karimova, Sh.Eshonova huquqiy tarbiyaning asosiy maqsadi shaxsda huquqiy ongni shakllantirish, ya'ni huquqiy me'yorlarga hurmatni, ularga ixtiyoriy va ongli ravishda rioya qilishni o'rgatishdir, deb hisoblaydilar. Darhaqiqat, huquqiy ta'lim jarayoni Konstitutsiya va qonunlar, milliy qadriyatlarni hurmat qilish, shaxsni vatanparvarlik, insonparvarlik, mehnatsevarlik, halollik, poklik, adolatlilik ruhida tarbiyalashni o'z oldiga vazifa qilib qo'yadi. E.M.Abzalov esa, huquqiy madaniyatning mazmun va mohiyati, huquqni bilish, hurmatlash hamda huquq normalariga qat'iy rioya etishning birligi tarzida talqin qiladi.

Demokratik jamiyatda yoshlarning o'z huquqlarini bilishlari, qonunga hurmat va huquq normalariga amal qilishlari muhim ahamiyatga egadir. Huquqshunos tadqiqotchi Z.Isломov "huquq madaniyati" keng ko'lamli, ma'nodor tushunchadir deb ta'kidlaydi. "Huquqiy ong va huquqiy madaniyat" tushunchasi huquqiy kategoriya sifatida murakkabligi bilan ajralib turadi. Chunki huquqiy madaniyatga berilgan har qanday ta'rif ham tarixiy jihatdan uning mazmunini to'la-to'kis ochib bermaydi. Bu tushunchaga davr va zamon nuqtai nazaridan uning rivojlanish shakllariga qarab ta'rif berish kerak bo'ladi deb ta'kidlaydi.

Tadqiqotchi, R.Boymirzayeva fikricha, "Olingan huquqiy bilimlar shaxsga o'z ilmiy yoki ijodiy izlanishlarida ham yordam beradi. Buning uchun tinglovchi dars jarayonida bilganlaridan tashqari o'z ustida ishlab, qo'shimcha manbalar, adabiyotlardan foydalanishi kerak"[4].

Natijalar. Huquqiy tarbiyada badiiy adabiyotlar, ommaviy axborot vositalari, televideniye, radio, matbuot katta rol o'ynaydi. Huquqiy ongni tarbiyalash butun jamiyatning madaniy hayoti, davlat ijtimoiy funksiyasining tarkibiy qismi hisoblanadi. Huquqiy ongni tarbiyalashning asosiy yo'nalishlari bo'lib o'quv va tarbiyaviy ishlar jarayonida amalga oshiriladigan huquqiy o'qitish, ommaviy axborot vositalari, devoriy gazetalar, ma'ruzalar, davra suhbatlari, yig'ilishlar, og'zaki tashviqot, tematik kechalar orqali huquqiy bilimlarni targ'ibot qilish, huquqiy talablarni bajarishga majbur qilish kabilar hisoblanadi.

Tarbiyaviy ishlar butun jamiyat va davlat manfaatlariga javob beradigan eng umumiy yuridik tamoyil va talablarni tushunishga qadar shaxsning individual huquqiy ongini yuksaltiradi. O'z huquqini biladigan, o'z kuchi va imkoniyatlariga tayanadigan, atrofida sodir bo'layotgan voqea-hodisalarga mustaqil va ongli munosabat bilan yondashadigan, shaxsiy manfaatini mamlakat va xalq manfaati bilan uyg'un holda ko'radigan erkin, bilimli va barkamol professional kadrlarni tarbiyalash vazifasi yangi O'zbekistonni barpo etishdagi eng dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Har bir mutaxassis o'z sohasi va kasbiga doir huquqiy hujjatlarni yaxshi bilishi va uni himoya qila olishi zarur. Shuning uchun professional kadrlarni huquqiy ong, huquqiy madaniyat va huquqiy bilimlar bilan qurollantirish demokratik huquqiy davlat barpo etayotgan mamlakatning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Toki jamiyatning har bir a'zosi o'z huquqi, o'z burchi va mas'uliyatini bilmas va anglamas ekan, uni o'zining hayotiy ehtiyoji sifatida qaramas ekan, bizning pirovard maqsadimiz besamar ketaveradi.

Huquqiy madaniyat – bu jamiyat hayotiga huquqni sifatli tatbiq etishdir. U kundalik turmush muammo va masalalarini hal etishda huquqiy imkoniyatlardan foydalanishda, xalq ehtiyojlarini qondirishda o'ziga xos bir barometrdir. Huquqiy madaniyat jamiyat umumiy madaniyatining tarkibiy qismi sifatida jamiyatni ongli ravishda boshqarishni, o'z oldimizga qo'ygan dasturiy vazifalarni amalga oshirishda, insonlarning mamlakatimizda olib borilayotgan ijtimoiy-siyosiy islohotlarning tub mohiyatini to'laqonli anglagan holda fuqarolik jamiyati asoslarini shakllantirish uchun hamjihatlikda faoliyat yuritishini ta'minlaydi. Shu sababdan, jamiyat taraqqiyotining hozirgi holati huquqiy munosabatlar barcha ishtirokchilarning huquqiy madaniyati, huquqiy savodxonligini har tomonlama oshishini talab etmoqda. Huquqiy madaniyat huquqiy bilim, huquqiy ehtiyoj va izohli amaliy faoliyat majmui sifatida jamiyat va davlat oldida turgan vazifalarning muvaffaqiyatli hal etilishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Aholining huquqiy ongi va madaniyatini shakllantirishni rivojlantirishda umumta'lim maktablari va akademik litseylarda huquqiy bilimlarga doir o'quv mashg'ulotlari ko'lamini yanada kengaytirish, aholining kundalik hayotida ko'p uchraydigan huquqiy masalalar yuzasidan savol-javob tarzidagi qo'llanmalarni tayyorlash va xonadonlarga bepul tarqatish muhim ahamiyat kasb etadi.

Muhokama. Yuksak rivojlangan demokratik huquqiy davlat va erkin fuqarolik jamiyatini qurishni asosiy maqsad qilib qo'ygan har bir davlatning vazifasi, avvalo, o'z fuqarolarining huquqiy ongi va madaniyatini yuksaltirishdir. Aholining huquqiy ongini va madaniyatini shakllantirishda huquqiy tarbiya muhim rol o'ynaydi. Shu sababdan, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti o'zining barcha chiqishlarida huquqiy madaniyatning ahamiyatiga, uni yuksaltirish masalasiga jiddiy e'tibor qaratadi. Shu maqsadda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 9-yanvardagi "Jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"[5]gi farmoni qabul qilinib, unda jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirishning asosiy vazifalari sifatida

aholiga mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar, qabul qilinayotgan qonun hujjatlari va davlat dasturlarining mazmuni va mohiyatini izchil yetkazish tizimini shakllantirish, fuqarolar ongida «Jamiyatda qonunlarga hurmat ruhini qaror toptirish – demokratik huquqiy davlat qurishning garovidir!» degan hayotiy g'oyani mustahkamlash, yosh avlod ongiga huquq va burch, halollik va poklik tushunchalarini hamda odob-axloq normalarini chuqur singdirib borish, Konstitutsiyaning muhim jihatlarini ularga bolaligidan boshlab o'rgatish belgilab berildi.

Ushbu Farmonga ko'ra, jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish «shaxs — oila — mahalla — ta'lim muassasasi — tashkilot — jamiyat» prinsipi bo'yicha tizimli va uzviy tashkil etilishi lozimligi belgilandi. Aholining huquqiy ongi va madaniyatini oshirish maqsadida «O'zbekiston – 2030» strategiyasida belgilanishicha, nodavlat umumiy o'rta ta'lim tashkilotlari sonini 1000 taga yetkazish, nodavlat umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarida tahsil olayotgan o'quvchilar ulushini 3 barobarga oshirish, yoshlarni oliy ta'lim bilan qamrab olish darajasini kamida 50 foizga yetkazish, umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarini oliy ma'lumotli pedagog kadrlar bilan to'liq ta'minlash, advokatlar sonini kamida 2000 nafarga ko'paytirish rejalashtirilgan.

Istiqloq natijasida shakllangan yangi huquqiy tafakkur va xalqimizning yuksak ma'naviy salohiyati aholi huquqiy ongini va madaniyatini rivojlantirishda muhim o'rin tutmoqda. Yangilangan Konstitutsiyamiz, bir tomondan, ijtimoiy huquqiy ongning yuksak darajadagi ifodasi bo'lib, huquqiy tizim, huquqiy mafkura va madaniyatning bevosita natijasi sifatida yuzaga keldi. Ikkinchi tomondan, u aholining huquqiy tafakkuri va madaniyatini shakllantirish, ijobiy yo'naltirish va yuksaltirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Yangilangan Konstitutsiyamizda fuqarolarimizning huquqiy ongi va madaniyatini yuksaltirish masalasiga jiddiy e'tibor qaratilgan. Chunonchi, uning 50-moddasida har kim ta'lim olish huquqiga egaligi, davlat uzluksiz ta'lim tizimi, uning har xil turlari va shakllari, davlat va nodavlat ta'lim tashkilotlari rivojlanishini ta'minlashi, davlat maktabgacha ta'lim va tarbiyani rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratishi, bepul umumiy o'rta ta'lim va boshlang'ich professional ta'lim olishni kafolatlashi, umumiy o'rta ta'limning majburiyligi, maktabgacha ta'lim va tarbiya, umumiy o'rta ta'lim davlat nazoratida ekanligi, 51-moddada fuqarolar davlat ta'lim tashkilotlarida tanlov asosida davlat hisobidan oliy ma'lumot olishga haqliligi, 52-moddada esa, O'zbekiston Respublikasida o'qituvchining mehnati jamiyat va davlatni rivojlantirish, sog'lom, barkamol avlodni shakllantirish hamda tarbiyalash, xalqning ma'naviy va madaniy salohiyatini saqlash hamda boyitishning asosi sifatida e'tirof etilishi mustahkamlandi.

Bugungi kunda jamiyatimizda huquqiy savodsizlikni bartaraf etish, qonunga hurmatni tarbiyalash va o'zbo'larmonchilik hamda korrupsiyaga qarshi qat'iy kurashish zaruriyati tobora ortib bormoqda. O'zibo'larchilik va huquqiy savodsizlikni yo'qotish bo'yicha barcha sa'y-harakatlarning muhim qismini fuqarolarning huquqiy tarbiyasi tashkil etadi. Huquqiy tarbiya — bu faqatgina huquq haqida ma'lumot olish yoki formal bilimlar to'plami emas, balki qonunchilikning asosiy tamoyillarini ongli ravishda o'zlashtirish, olingan bilimlarni shaxsiy e'tiqodga aylantirish, qonunlarga qat'iy rioya qilish va ularni ichki ehtiyoj hamda odatga aylantirish jarayonidir.

Xulosa. Ta'lim muassasalarida yangi qabul qilinayotgan qonun hujjatlari yuzasidan keng ma'noda tushuntirishlarni olib borish, ma'ruza mashg'ulotlarini, tanlovlarni o'tkazish ham

talabalarda huquqiy madaniyatni rivojlantirishga xizmat qiladi. Tadbirlarni tashkil etishda zerikarli bo'lib qolmasligi uchun huquqshunos olimlar, huquqni muhofaza qilish xodimlari, xususan, sud, prokuratura, soliq, advokaturada faoliyat olib boruvchi xodimlarni taklif etib turish muhim ahamiyatga ega.

Yoshlarni huquqiy tarbiyalash quyidagilarga yo'nalishlarda ish olib borilish zarur deb hisoblaymiz: 1) maktabgacha ta'lim muassasalarida huquqiy ta'lim va tarbiya tizimini samarali tashkil etish va amalga oshirish; 2) umumiy o'rta ta'lim muassasalarida huquqiy ta'lim tizimini yangilash va takomillashtirish; 3) oliy ta'lim muassasalarida tabaqalashtirilgan huquqiy ta'limni joriy etish; 4) malaka oshirish va qayta tayyorlash tizimi muassasalarida huquqiy ta'lim tizimini takomillashtirish.; 5) maktabdan tashqari ta'limda huquqiy ta'lim masalalariga jiddiy e'tibor qaratish.

Huquqiy tarbiyani tashkil etishning zamonaviy usullarini tatbiq qilishda huquqiy tarbiya subyektlari e'tibor qaratishi lozim bo'lgan jihatlar:

birinchidan, huquqiy tarbiyada yangi usul hamda vositalarni qo'llash bugungi kunga qadar shakllangan va jamiyat hayotida sinovdan o'tgan usul va vositalardan to'laligicha voz kechish evaziga amalga oshirilmasligi;

ikkinchidan, huquqiy tarbiyani tashkil etishning zamonaviy usullarini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etishda xorijiy davlatlar erishgan ijobiy yutuqlarning inobatga olinishi;

uchinchidan, huquqiy tarbiyaning zamonaviy usullarini ishlab chiqish va qo'llash hamda zamonaviy tarbiya usullarini yaratish yuzasidan chora-tadbirlar, dastur va boshqa mexanizmlarga doir takliflarni tayyorlashda jamoat tashkilotlari faol ishtiroking ta'minlanishi;

to'rtinchidan, huquqiy tarbiyaning zamonaviy usullari jamiyatda mavjud ijtimoiy-siyosiy va huquqiy vaziyatga, shuningdek, aholining huquqiy dunyoqarashlari va barkamolligiga bog'liqligi;

beshinchidan, huquqiy tarbiyani tashkil etishning zamonaviy usullari tatbiq etishda milliy tarbiyamizdagi mavjud bo'lgan usul va vositalardan foydalanib, unda mavjud bo'lgan ijobiy va salbiy jihatlarni tizimli tahlil etish orqali yaratiladi hamda qo'llaniladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganligining 24-yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruzasi. // O'zbekiston Milliy axborot agentligining veb-sayti – <http://uza.uz>.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги ПФ-4947-сон Фармони. //Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 6-сон, 70-модда
3. Таджиханов У., Саидов А. Ҳуқуқий маданият назарияси. Дарслик. 2-том / Масъул муҳаррир академик Ш.З.Ўразаев – Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 1998. –Б.49-50.
4. Boymirzayeva Raximaxon. "Formation of legal awareness and legal culture in the training system of public education employees". Ilmiy maqola. Jamiyat va innovatsiyalar-Общество и инновации-Society and innovations. Jurnal.2023- yil, 1-son.4-jild.150-bet.

5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 9-yanvardagi “Jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish tizimini tubdan takomillashtirish to‘g‘risida”gi PF-5618-farmoni. <https://lex.uz/docs/4149765>

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 1 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).